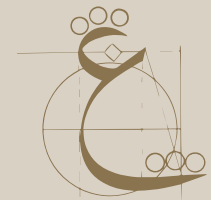
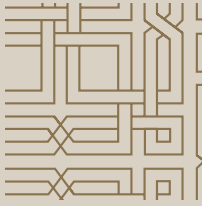

kadim

SAYI / ISSUE 1 • NİSAN / APRIL 2021

kadim

*“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”*

Kadim is that no one knows what came before.

kadim

Osmanlı araştırmalarına münhasır, altı ayda bir (Nisan ve Ekim) neşredilen, açık erişimli, çift kör hakem sistemli akademik dergi

Double-blind peer-reviewed open access academic journal published semiannually (April and October) in the fields of Ottoman Studies

SAYI | ISSUE 1 • NİSAN | APRIL 2021

İMTİYAZ SAHİBİ | PROPRIETOR

Burhan ÇAĞLAR

SORUMLU YAZI İŐLERİ MÜDÜRÜ | MANAGING EDITOR

Ömer Faruk CAN

İRTİBAT | CONTACT

Kadim • Sakarya Üniversitesi

Esentepe Kampüsü, Fen-Edebiyat Fakültesi, C Blok, Ofis: 113,
Serdivan/Sakarya (Turkey) 54050

Telefon | Phone • 00 90 264 295 60 15

İnternet Adresi | Webpage • dergipark.org.tr/kadim

E-posta | E-mail • kadim@sakarya.edu.tr

TASARIM | DESIGN Hasan Hüseyin CAN

BASKI | PRINTED BY

MetinCopyPlus • Artı Dijital & Baskı Merkezi

Türkocağı Cad. 3/A Cağaloğlu/Fatih/İstanbul

BASIM TARİHİ | PRINT DATE • NİSAN | APRIL 2021

ISSN 2757-9395 • E-ISSN 2757-9476

ÜCRETSİZ | FREE OF CHARGE

Kadim'deki makaleler, [Creative Commons Atınt-Gayriticari 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. Bilimsel araştırmaları kamuya ücretsiz sunmanın bilginin küresel paylaşımını artıracacağı ilkesini benimseyen dergi, tüm içeriğine anında açık erişim sağlamaktadır. Makalelerdeki fikir ve görüşlerin sorumluluğu sadece yazarlarına ait olup Kadim'in görüşlerini yansıtmazlar.

Articles in Kadim are licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) International License. Kadim provides immediate open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge. Authors are responsible for the content of contributions; thus, opinions expressed in the articles belong to them and do not reflect the opinions or views of Kadim.

“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”

Dergi Park

EDİTÖR
EDITOR-IN-CHIEF

Arif BİLGİN | Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi

YAYIN KURULU
EDITORIAL BOARD

Necmettin ALKAN | Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi
Fatih BOZKURT | Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi
Ömerül Faruk BÖLÜKBAŞI | Doç. Dr., Marmara Üniversitesi
Kerim İlker BULUNUR | Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi
Büşra ÇAKMAKTAŞ | Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi
M. Talha ÇİÇEK | Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Filiz DİĞİROĞLU | Doç. Dr., Marmara Üniversitesi
Miraç TOSUN | Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi

YAZIM VE DİL EDİTÖRLERİ
WRITING AND LANGUAGE
EDITORS

Ömer Faruk CAN | Sakarya Üniversitesi
Burhan ÇAĞLAR | Sakarya Üniversitesi
Büyüamin PUNAR | Sakarya Üniversitesi

TÜRKÇE DİL EDİTÖRÜ
TURKISH LANGUAGE EDITOR

Sedat KOCABEY | Sakarya Üniversitesi

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRÜ
ENGLISH LANGUAGE EDITOR

İrem GÜNDÜZ-POLAT | Sakarya Üniversitesi

YAYIN SEKRETERİ
SECRETARIAT

Yusuf İslam YILMAZ | Cumhuriyet Üniversitesi

DANIŞMA KURULU
ADVISORY BOARD

Houssine ALLOUL | Dr. Öğr. Üyesi, University of Amsterdam
Muhammet Zahit ATÇIL | Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Mükerrem Bedizel AYDIN | Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi
Feridun BİLGİN | Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi
Roger DEAL | Doç. Dr., University of South Carolina Aiken
Randi DEGUILHEM | Prof. Dr., Aix-Marseille Université
Ümit EKİN | Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi
Davut HUT | Prof. Dr., Marmara Üniversitesi
Kezban ACAR KAPLAN | Prof. Dr., Celal Bayar Üniversitesi
Michalis N. MICHAEL | Dr. Öğr. Üyesi, University of Cyprus
Ali Fuat ÖRENÇ | Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi
Erol ÖZVAR | Prof. Dr., Marmara Üniversitesi
Kazuaki SAWAI | Prof. Dr., Kansai University
Andelko VLAŠIĆ | Dr. Öğr. Üyesi, University of Osijek
Francesco VIOLANTE | Dr. Öğr. Üyesi, Università degli Studi di Bari Aldo Moro
Sadık YAZAR | Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Hale YILMAZ | Doç. Dr., Southern Illinois University
İlhami YURDAKUL | Prof. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Erünsal, İsmail E.

Yirmi İki Mürekkep Damlası: Osmanlı Sosyal ve Kültür Tarihi Üzerine Sohbetler.

SÖYLEŞİ: HALİL SOLAK.
İSTANBUL: TİMAŞ, 2021.
508 SAYFA.
ISBN: 978-605-08-3522-9.

KENAN YILDIZ*

ÖZ ABSTRACT

Bu yazı, İsmail E. Erünsal'ın biyografik bir röportajı olan *Yirmi İki Mürekkep Damlası*'nı ele almaktadır. Kitabın yirmi iki ana temasının gözden geçirildiği bu çalışmada, bölümler hakkında bilgiler verilmekte ve muhtevası tanıtılmaktadır. İyi hazırlanmış soruları, değerlendirmeleri, analizleri ve eleştirileriyle kitap, röportajlardan oluşmasına rağmen akademik okuyucular için önemli bir eser hüviyeti taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İsmail E. Erünsal, İSAM, kadı sicilleri, kütüphaneler, okuma kültürü, sıbyan mektepleri, Osmanlı Arşivi.

This article reviews *Yirmi İki Mürekkep Damlası*, a biographical interview of İsmail E. Erünsal. It tries to reveal the book's twenty-two main themes, gives information about its chapters and surveys the content. It asserts that although the book consists of interviews, it also has a value, especially for the academic readers, with its well-prepared questions, evaluations, analyses, criticisms.

Keywords: İsmail E. Erünsal, court records, İSAM, children schools, libraries, Ottoman Archives, reading culture.

MAKALE BİLGİSİ | ARTICLE INFORMATION

Makale Türü: Kitap Değerlendirmesi | Article Type: Book Review
Geliş Tarihi: 6 Nisan 2021 | Date Received: 6 April 2021
Kabul Tarihi: 13 Nisan 2021 | Date Accepted: 13 April 2021

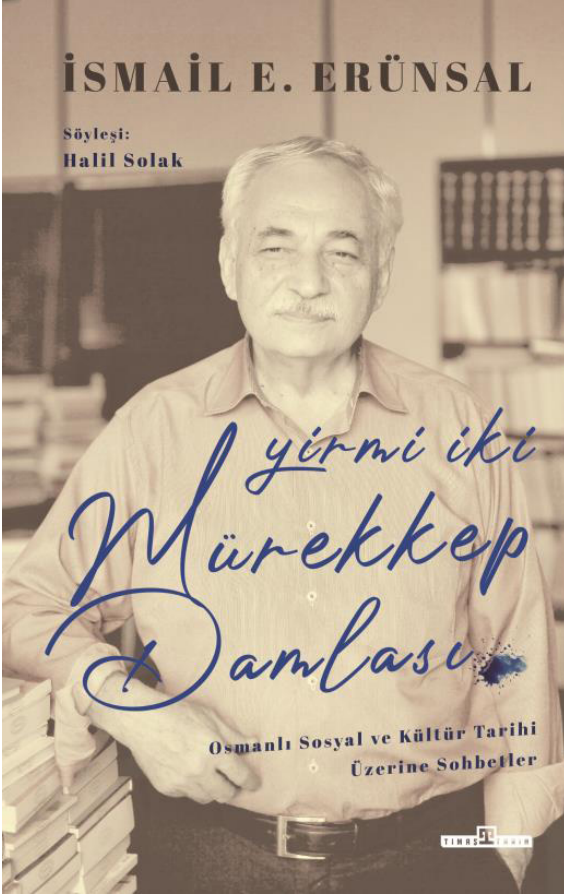

ATIF | CITATION

YILDIZ, Kenan. "İsmail E. Erünsal, Yirmi İki Mürekkep Damlası: Osmanlı Sosyal ve Kültür Tarihi Üzerine Sohbetler". *Kadim* 1 (Nisan 2021), 159-164.

* Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, kenan.yildiz@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0781-3576.

TEMSİLİN ÖZGÜN MİSALİ: YİRMİ İKİ MÜREKKEP DAMLASI

Sanat, siyaset, akademi vd. alanlarda öne çıkan isimlerin nehir söyleşi türü biyografi kitapları son yıllarda yaygınlık kazanmaya başladı. Dolaylı bir otobiyografi olarak nitelenebilecek bu tür eserlerde kişilerin hayatlarının bütün evrelerinin kayda geçirilmesi hedeflenmekte, kariyerlerinin oluşum ve gelişim süreçlerindeki bütün detaylara mercek tutulmaktadır. Halil Solak'ın büyük bir titizlikle İsmail E. Erünsal ile yaptığı söyleşi ise ilmî alana münhasır olması bakımından müstesna bir özelliğe sahip. Nitekim önsözde eserin "alışıl gelmiş nehir söyleşi türünden birtakım farklılıklar" barındırdığı özellikle vurgulanmış.

İ. Erünsal, farklı alanlarda çalışmalar yapmış özgün bir kültür tarihçisi. H. Solak'ın ifadesiyle "çok cepheli bir ilim adamı". Genel başlıkları ile ifade etmek gerekirse kütüphaneler tarihi, inanç tarihi, edebiyat tarihi, iktisat tarihi, hukuk tarihi, sosyal tarih ve eğitim tarihi gibi alanlarda, daha

özel olarak da kitabın ve okumanın tarihi gibi birbirine yakın veya uzak alanlarda temel sayılabilecek eserler vermiş ve vermeye de devam etmektedir. Bu çeşitlilik, kültür tarihi yapmanın zorluğunu göstermesi yanında doğal bir sonuç gibi de değerlendirilebilir. Ancak bunun temelinde, Erünsal'ın ilgi alanlarının zenginliği veya bu zenginlikle paralel şekilde tespit ettiği çeşitli ve temel sorunları çözmeyi ilke edinmiş olması yatmaktadır. Erünsal'ın bu özgün konumu, belki de, modern ilimler taliplerini derinleşme ve uzmanlaşmaya doğru çekerken diğer alanlara körleşmeyi onlara bir armağan olarak sunduğu vetireye karşı gösterilen direncin bir temsili şeklinde yorumlanabilir. Nitekim, söyleşi kitabı olarak okuyucuyla buluşan kitap da bu arka planın berrak bir resmini vermektedir.

Başlığında "söyleşi" vurgusu varsa da *Yirmi İki Mürekkep Damlası* için 'akademik nehir söyleşi' yakıştırması daha doğru gelebilir. Hatta, Berat Açıl'ın "tasnife direnen kitap" dedikten sonra yaptığı çok daha doğru isimlendirmesi ile "akademik / ilmî biyografi".¹ Açık

1 İ. Erünsal ile *Yirmi İki Mürekkep Damlası* üzerine Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yazma Eserler Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yapılan söyleşi için bk. <https://www.youtube.com/watch?v=HITo3qgmh40>

şekilde ifade etmek gerekirse bu kitap, akademik bir serüvenin özlü bir derlemesini sunuyor ve her bölümün ana temasını da ilmî konular teşkil ediyor. Bu sayede Erünsal'ın ilim muhitlerindeki karşılaşmaları, ilim algısı ve bu algının pratik yansıması, çalışmalarında uyguladığı ve teklif ettiği metod, dert edindiği sorularının donatıcılığı, kendi gündemini özenle koruması gibi, bir akademisyenin bu kimlikle nasıl bir duruş sergilemesi gerektiğine dair bir temsil kurgusu taşıyor.

H. Solak'ın enikonu bir giriş mahiyetinde yazdığı “Kitabın Ortasından Mürekkep Damlaları”, kitabın muhteviyatı üzerinden kısa bir Erünsal takdimi olarak oldukça değerli. Ayrıca bu bölümün ikinci bir özelliği, kitabın ismine ilham vermiş olması. Kitaptaki bölüm sayısının, bu takdim yazısının başlığında geçen *mürekkep damlası* metaforu ile bileşimi sonucu lirik ve gizemli bir hava yakalanabilmiş. Diğer taraftan da, kitabın içeriği ile çok tabii olarak uyumlu, tutarlı ve mütevazı bir bağ kurulabilmiş. Bu açıdan kitabın nahif başlığının okuyucuyu içten içe sardığı itiraf edilmelidir.

Kitap, söylendiği üzere yirmi iki bölümden oluşuyor. Erünsal, önsözde kitabın oluşum sürecini ve bölümlerini özetlemekte, bir yandan da bu kitapta kendi uyguladığı metodunun çerçevesini vermektedir. Diğer yandan ise genellikle kitaplarının önsözlerindeki âdeti veçhile, Türkiye'deki ilim ortamına getiriyor sözünü ve 1979 Nobel Fizik Ödülü'nü alan M. Abdüsselam'a atıfla ‘bir yerde ilmin olabilmesi için ilim ortamının olması şartını’ dikkatimize sunarak, hâlihazırın üyelerine ayna tutuyor ve peşinden bu şartların oluşmasının önündeki engelleri teşhis ediyor.

“Fakültenin Son İhtişamlı Yılları” başlıklı ilk bölüm Erünsal'ın eğitim sürecinin, yetiştiği muhitlerin ayrıntılarına inerken, bir yandan da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki simaların resm-i geçidi gibidir adeta. Ayrıca, Erünsal'ın daha sonra *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'ne (DİA) aktarmış olduğu *Meydan Larousse* tecrübesi de bu bölümde tafsilatlı şekilde anlatılıyor. İkinci bölümde ise, doktora yaptığı Edinburgh'a gidiş sürecine odaklanıyor. Fakülte dışında beslendiği muhitlerin başında gelen Sahafklar Çarşısı'nın müdavimi olmasının hikâyesi, devamındaki bölümün konusu. Kapanmış olan bir dönemin sahaf simaları da bu vesileyle arzıendam ediyorlar kitabın sayfalarında. Yakın dönemin önemli bir ilim muhiti olarak bilinen Enderun'un kuruluş süreci, burada buluşan yazar ve akademisyenlere dair anlatılanlar da keyifli bir hatırat tadında. Erünsal'ın Enderun vasıtasıyla edindiği sahafklar tecrübesi, bu meyanda nakledilen bahislerden.

Dördüncü bölümde, Osmanlı Arşivi'nin yakın döneminin manzara-i umumiyesine, dosya usulü tasnif ile araştırmaya açılan belgelere değinilirken arşivin taşınması bağlamında hâlihazırındaki durumu üzerine görüşlere yer veriliyor. Erünsal'ın edebiyat tarihi araştırmaları için girmiş olduğu arşivde yaptığı tespitlerin, örneğin Şâir Nedim (ö. 1730) için söylenegelen zevk u safaya düşkünlüğü gibi yaygın kanaatlerin, terakesindeki bilgilerle örtüşmediği ve değişmesi gerektiği, bu alan için önemi, örnekleriyle beşinci bölümde işleniyor.

Erünsal'ın, ağabeyim dediği Hakkı Dursun Yıldız'ın (ö. 1992) yönlendirmesi ile edebiyat tarihi kulvarından kütüphanecilik sahasına geçişi, bu alanda yaptığı çalışmalardan hareketle kademeli şekilde anlatıldıktan sonra bu sürecin devamında Osmanlı kütüphane tarihi ile ilgili keşiflerine dair detaylar, altıncı bölümde konu ediliyor. Kütüphane tarihi konusu Fatih, II. Bayezid, III. Ahmed, I. Mahmud, III. Osman, II. Abdülhamid vd. sultanların kütüphaneler-

rinin ve bu alandaki faaliyetlerinin işlendiği daha özel bir bakış ile devamında gelen bölümde sürdürülüyor. İlk olarak Erünsal'ın ilim âlemine duyurduğu ve yakın zamanda üzerine editoryal bir kitap yayınlanan II. Bayezid devri (1482-1512) Saray Kütüphanesi kataloğunun tespit serüveni de keyifli ve öğretici bir okumayı vaad ediyor.

Sekizinci bölüm, Erünsal'ın sahaflik tarihine dair kitabının detaylı bir özeti mahiyetindedir. Sonraki bölümde, Osmanlı toplumunun aynasını teşkil eden temel kaynaklar olan kadı sicilleri hakkında ve bu kaynaklarda yer alan terekelerden hareketle vasiyet, cariyelik, gayrimüslimler ve yetimler gibi hassasiyet içeren konularda detaylar veriliyor ve birtakım yanlışlar düzeltiliyor. Üstelik Erünsal bu kaynakları “geç farketmiş bir hazine” olarak tanımlıyor.

“Kadınlar ne okuyordu?”, “Osmanlıda kadının yeri ne idi?” gibi sorular Erünsal'ın son yıllarda üzerinde durduğu ve ilgilendiği önemli temalar. Zira, bu bağlamlarda da birtakım yanlış algı ve düşünceler mevcut. Söz konusu algıyı tamir edecek nitelikte tespitler içeren onuncu bölüm, özellikle Osmanlı kadınlarının okudukları kitaplar, ticaret ve üretimdeki rolleri ile aldıkları unvanlara dair işlenmiş ve orijinal bilgiler sunuyor.

Eğitim tarihimizin topluma dönük önemli kurumlarından olan sıbyan mekteplerinin fonksiyonu, buralarda “neler öğretiliyordu?” gibi tersinden bir soru ile açılıp detaylandırılıyor. Bu bölümde, sıbyan mekteplerinin özellikle fakir çocuklara *Kur'ân* ve ilmiyal bilgilerinin öğretilmesi ile çerçevesi genişleyen genel bir fonksiyonlarının olduğu, ilköğretim gibi bir düzeyinin bulunmadığı somut olarak ortaya konuluyor. Oldukça geniş ele alındığı gözlenen sıbyan mektepleri konusundaki arşiv kaynakları da bir katalog halinde listelenmiş adeta. Dört yüze yakın vakfiyeden çıkan bilgilere göre mekteplere kimler, kaç yaşında başlıyordu, bu mekteplerde okuma yazma öğretiliyor muydu, karma eğitim var mıydı, personel kimlerden oluşuyordu, hangi kitaplar okutuluyordu, mektep binaları nerelerde idi, gibi hepsi birer makale konusu sıkletinde olan birçok soruya cevaplar verilmiş, açıklamalar getirilmiş.

Osmanlıda okuma kültürünün cüzlerinden biri olan halkın okuduğu kitaplar on ikinci mürekkep damlasının meselesi. ‘Osmanlıda halk sınıfına kimler girer?’ sorusu peşinden ağa, efendi, çelebi ve molla gibi unvanlar üzerinde durulmakta ve bölüm, yapılan tasnife giren grupların terekeleri üzerinden okudukları kitaplara dair ampirik tespitlerle devam etmektedir.

Erünsal'ın, yukarıda da söylenildiği üzere, tasavvuf tarihi konusunda çok önemli temel çalışmaları olmuştur. Bu çalışmaların ortaya çıkış hikâyesi, çözümlediği problematikler ve yaptığı katkılar on üçüncü bölümde değerlendiriliyor. Özellikle *Menâkıb-ı Kudsiyye*'nin neşrini birlikte yaptıkları A. Yaşar Ocak ile olan kişisel hukukları okuyucunun bilgisine sunuluyor ve söz konusu ortak yayınlarının muhatap olduğu itibarın yanı sıra uğramış olduğu bir yol kazasının arka planı da bu meyanda açıklığa kavuşturuluyor.

Şahitlik konusu İslâm hukukunun asal unsurudur. Bu nedenle de kadı sicillerinde görülen ve hukuk tarihçileri tarafından farklı anlamlar da yüklenebilen şuhûdülhâl bahsi, Erünsal'ın bir yıl uğraşıp aydınlığa kavuşturduğu önemli bir başka mesele. Bu konu da, “Düğümü Çözmek: ‘Küçük’ Bir Hukuk Tarihi Meselesi” başlığı ile on dördüncü bölümde ayrıntıları ve bütün tartışmalı yönleriyle ele alınıyor.

On beşinci bölüm, bir akademisyen veya ciddi bir araştırmacı için kılavuz niteliğinde. Nitekim, bölümün başlığı “Akademik Hayat Rehberi”. Erünsal, bir akademisyen hayatı nasıl olmalıdır, üniversitede ders nasıl işlenir, araştırmacı nasıl olmalıdır, nasıl bakmalıdır gibi sorulara cevaplar vermenin yanı sıra araştırma konusunun seçimi, tez yazma metodu, lisan bilmenin önemi, danışman seçimi, danışmanın görevleri ve tezin amacı gibi can alıcı konularda çok önemli bilgi ve tecrübelerini aktarıyor.

On altıncı bölüm, bir soru ile açılıyor: “Mezar Taşını Okumak ya da Okuyamamak, Bütün Mesele Bu mu?”. Bu bölüm, Arap alfabesinden Latin alfabesine geçiş süreci sonunda gelinen nokta üzerinden bir yazı ve kültür değerlendirmesi yapıyor. Erünsal, yine yaygın kanaatin aksine birtakım güçlü argümanlar sunuyor. Bunların başında, değişikliğe uğrayan şeyin kültür olduğu ve dolayısıyla tartışılması gerekenin “harfler değil, kültür ve medeniyet” olması gerektiğine vurgu yapıyor. Başlıktan mülhem söyleyecek olursak, meselenin mezar taşını okumak olmadığı, harfleri tanımanın kültürü anlamamız için yeterli gelmeyeceği ve eksikliğimizle ilgili teşhisin doğru konulmasının gerekliliği vurgulanıyor.

Önceki sayfalarda “araştırmacı nasıl olmalıdır?” sorusu cevaplandırılırken diğer taraftan da “bir araştırmacı nasıl olmamalıdır?” sorusuna yine somut örnekler ve isimler üzerinden cevaplar “İlmi Araştırmalarda İdeolojik Körlük” başlıklı on yedinci bölümde veriliyor. Bu bağlamda, Osmanlıya matbaanın geç gelmesi, hattatların matbaaya karşı çıkması, üstelik bu hattatların sayısının 90 bini bulması gibi hesapsız ve temelsiz söylemler tartışmaya açılıyor ve getirilen somut deliller ve mantıklı çıkarımlarla bu bahisler de açıklığa kavuşturuluyor. Aynı paralelde, Molla Lütü’nin (ö. 1495) idam gerekçesinin yaygın şekilde söylenegeldiği gibi zındıklık olmadığı, icâzet vermenin artık demode ve anlamsız bir usûl olduğu, Şehid Ali Paşa’nın (ö. 1716) kitaplarının müsaderesi üzerinden Osmanlılara atfedilen bağınazlık suçlamasının aslı ve esasının bulunmadığı somut delillerle izah ediliyor. Diğer taraftan, tarihçi olmamakla birlikte tarih alanında temelsiz tezler ileri süren tanınmış kimselere de sıkı bir reddiye içeren sayfalar, aynı bölümün son kısmında yer alıyor. Bu bölümde işlenen konuların harareti dinmeksiz bir sonraki bölümden ancak biraz daha farklı bir mecradan devam ediliyor. “Osmanlıların Arap ülkelerindeki kütüphanelere muameleleri nasıldı?” ve “bu kütüphanelerin Osmanlılar tarafından yağmalandığı fikri, hakikati yansıtıyor mu?” soruları on sekizinci bölümün ana konusunu teşkil ediyor.

Erünsal’ın kütüphaneler, sahaflar ve kitap üçlemesinin üçüncüsünü ele aldığı *Orta Çağ İslâm Dünyasında Kitap ve Kütüphaneler* adlı eserinin özeti niteliğindeki İslâm Dünyasında “Kitabın Serüveni” ile “Kitap Üretimi ve Kütüphaneler” başlıklı bölümler, on dokuz ve yirminci mürekkep damlalarını teşkil ediyor.

İsmail Erünsal’ın hayatının son kırk yılını neredeyse vakfettiği bir proje olan *DİA* ile İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM)’nin hikâyesi, kitapta yirmi birinci blümde tafsilatlandırılıyor. Sosyal bilimler sahasında Türkiye’nin yüz akı işlerinden ikisi olan *DİA* ve İSAM’ın kuruluşu, gelişimi ve fonksiyonlarını büyüterek sürdürmesinin ayrıntılarına dair ilk elden çok değerli bilgiler veriliyor.

Mürekkep damlalarının sonuncusu ise “Kütüphane, Bu Meçhul” başlığını taşıyor. Bu bölümde, İSAM Kütüphanesi’nden hareketle bir araştırma kütüphanesi, üniversite kütüphanesi nasıl olmalıdır, dermeler nasıl oluşturulmalıdır gibi sorulara teknik ve pratik değeren-

dirmeler yapılarak cevaplar veriliyor. Son olarak da araştırmacıların daima sitayişle andığı ve iyi bir örneklik teşkil eden İSAM'ın başarısının ardındaki sırlara dair tespitler yapıyor ve bazı araştırmacılardan kütüphane için gelen övgü mesajları paylaşıyor. Ve bölüm, Erünsal'ın 'akademisyenlerin manastırdaki bir keşiş gibi olmaları' ve 'derdimizin bilgi üretmek olması' gerektiği temennisi ile nihayetlendiriliyor.

İsmail E. Erünsal'ın akademik hayatından kesitlerin sunulduğu bölümler, bir yönüyle biyografi olarak çıkarken karşımıza, diğer yönüyle de akademisyenin sorumluluklarını hatırlatan nasihatname olarak arzıendama ediyor. Bu yapılırken, salt öğüt ve telkin içeren ve boşlukta duran lafızlar serdedilmiyor, işaret edilen ve parmak basılan tüm problemler adeta bir kuyumcu titizliği ile somut örnekler ve tecrübelerle ete kemiğe büründürülüyor, rafine hale getiriliyor. Bu açıdan samimi olduğu kadar mevcut şartları ihmal etmeyen gerçekçi bir profil de çizilmiş oluyor. Bütün bu özellikleri yanında içerdiği konuların zenginliği ve bir dönemin canlı tanıklığını kayıt altına alması dolayısıyla, elimizdeki eser örnek bir başyapıt adeta. Mütebahhir ve dakik bir âlimin penceresinden son elli yılın manzara-i umumiyesinin seyrine dalınabilecek, oldukça başarılı kurgusu ile film gibi süren, roman gibi akan, söyleşi dalında nevicad ve kırkambar bir kitap *Yirmi İki Mürekkep Damlası*.